

3 (Sem-3/CBCS) SKT HC 1

2021

(Held in 2022)

SANSKRIT

Paper : SKT-HC-3016

[Classical Sanskrit Literature (Drama)]

[लौकिकसंस्कृतसाहित्यम् (नाटकम्)]

(Honours Course)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Svapnavāsavadattam : Act I & VI)

(स्वप्नवासवदत्तम् : प्रथम-षष्ठः च अङ्कौ)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

1. (a) Answer the following questions in brief : $1 \times 3 = 3$

अधोलिखितानां प्रश्नानां लघूत्तराणि प्रदेयानि—

(i) Who is the hero of the drama,
'स्वप्नवासवदत्तम्'?

'स्वप्नवासवदत्तम्' इति नाटकस्य नायकः कः?

(ii) Who is यौगन्धरायण?

यौगन्धरायणः कः?

(iii) “तपोवनानि नामातिथिजनस्य स्वगेहम्।”

Who is the speaker of the statement?

उक्तिरियं कस्य?

(b) Elucidate the idea contained in the following :

2

अधस्तनस्य भावार्थो विशदीक्रियताम्—

“चक्रारपंक्तिरिव गच्छति भाग्यपंक्तिः।”

2. Translate into English any one of the following : 5

निम्नलिखितयोः एकस्य आज्ञलभाषायाम् अनुवादः करणीयः —

(a) सुखमर्थो भवेद् दातुं सुखं प्राणाः सुखं तपः।

सुखमन्यद् भवेद् सर्वं दुःखं न्यासस्य रक्षणम्॥

(b) चिरप्रसुप्तः कामो मे वीणया प्रतिबोधितः।

तां तु देवीं न पश्यामि यस्या घोषवती प्रिया॥

3. (a) Discuss the unique features of Bhāsa's style as reflected in the *Svapnavāsavadattam*. 10

स्वप्नवासवदत्तनाटके प्रतिफलितानि भासस्य वैशिष्ट्यानि आलोच्यन्ताम्।

Or / अथवा

(b) Discuss the role of वासवदत्ता as found in the drama, *Svapnavāsavadattam*.

स्वप्नवासवदत्तनाटके परिदृश्यमानायाः वासवदत्तायाः
चारित्रिकवैशिष्ट्यम् आलोच्यताम्।

UNIT—II

(*Abhijñānaśākuntalam* : Act I & IV)

(अभिज्ञानशाकुन्तलम् : प्रथम-चतुर्थः च अङ्कौ)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

4. (a) What is the source of the drama, *Abhijñānaśākuntalam*? 1

‘अभिज्ञानशाकुन्तलम्’ नाटकस्य उत्सः कः?

(b) Elucidate the idea contained in the following : 2

अधस्तनस्य भावार्थो विशदीक्रियताम्—

“आ परितोषाद्विदुषां न साधु मन्ये प्रयोगविज्ञानम्।”

(c) Define ‘नान्दी’. 2

‘नान्दी’ इत्यस्य संज्ञा विधेया।

5. Explain any one of the following : 5

निम्नलिखितयोः एकस्य व्याख्या कार्या—

(a) सुभगसलिलावगाहाः पाटलसंसर्गसुरभिवनवाताः।

प्रच्छायसुलभनिद्रा दिवसाः परिणामरमणीयाः॥

(4)

- (b) दुष्यन्तेनाहितं तेजो दधानां भूतये भुवः।
अवेहि तनयां ब्रह्मन्नग्निगर्भां शमीमिव॥

6. (a) Estimate Kālidāsa as a dramatist on the basis of your prescribed text. 10

स्वकीय-पाठ्यांशानुसारं नाट्यकाररूपेण कालिदासः
पर्यालोचनीयः।

Or / अथवा

- (b) Write a summary of the 1st Act of the *Abhijñānaśākuntalam*?

‘अभिज्ञानशाकुन्तलम्’ नाटकस्य प्रथमसर्गस्य सारांशः
उपस्थाप्यताम्।

UNIT—III

(*Mudrārākṣasam* : Act I, II & III)

(मुद्राराक्षसम् : प्रथम-द्वितीय-तृतीयः च अङ्काः)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

7. (a) Answer the following questions in brief : $1 \times 3 = 3$

अधोलिखितानां प्रश्नानां लघूत्तराणि प्रदेयानि—

- (i) How many Acts are there in the *Mudrārākṣasam*?

‘मुद्राराक्षसम्’ इति नाटके कति अङ्काः सन्ति?

(ii) “धन्या केयं स्थिता ते शिरसि शशिकला...”
What is the case-ending of the word
‘शिरसि’?

‘शिरसि’ इति शब्दे का विभक्तिः?

(iii) “गुणवत्युपायनिलये स्थितिहेतोः साधिके त्रिवर्गस्य।”
What is the meaning of the term ‘त्रिवर्ग’?

‘त्रिवर्ग’ इति पदस्य कोऽर्थः?

(b) Write the elucidation of the following verse : 2

अधस्तनस्य श्लोकस्य भावार्थः लेखनीयः —

चीयते बालिशस्यापि सत्क्षेत्रपतिता कृषिः।

न शालेः स्तम्बकरिता वसुर्गुणमपेक्षते॥

8. Explain any one of the following verses : 5

अधस्तनयोः एकस्य व्याख्या करणीया—

(a) नन्दकुलकालभुजर्गी कोपानलबहुललोलधूमलताम्।

अद्यापि बध्यमानां वध्यः को नेच्छति शिखां मे॥

(b) पृथिव्यां किं दग्धाः प्रथितकुलजा भूमिपतयः

पतिं पापं मौर्यं यदसि कुलहीनं कृतवती।

प्रकृत्या वा काशप्रभवकुसुमप्रान्तचपला

पुरुन्ध्रीणां प्रज्ञा पुरुषगुणविज्ञानविमुखी॥

9. (a) Give a short introduction of the 'मुद्राराक्षसम्'. 10

मुद्राराक्षसस्य संक्षिप्तः परिचयः प्रदेयः।

Or / अथवा

- (b) Prepare a note on the dialogue between चाणक्य and चन्दनदास as found in the First Act of the 'मुद्राराक्षसम्'.

मुद्राराक्षसस्य प्रथमऽङ्के परिदृश्यमानं चाणक्य-चन्दनदासयोः वार्तालापमाश्रित्य प्रबन्ध एकः प्रस्तूयताम्।

UNIT—IV

(Critical Survey of Sanskrit Drama)

(संस्कृतनाटकस्य समीक्षात्मकं पर्यवेक्षणम्)

(Marks : 20 / अङ्काः 20)

10. (a) Answer the following questions in brief : $1 \times 3 = 3$

अधोलिखितानां प्रश्नानां लघूत्तराणि प्रदेयानि—

- (i) What are two types of primary divisions of the Sanskrit drama?

संस्कृत-नाटकस्य प्रारम्भिकं विभागद्वयं किम् अस्ति?

- (ii) How many dramas are composed by Kālidāsa?

कालिदासेन कति संख्यकानि नाटकानि विरचितानि?

(iii) Who is the author of the drama,
'मालतीमाधवम्'?

'मालतीमाधवम्' इति नाटकस्य नाट्यकारः कः?

(b) Write the name of the dramas composed by
Śrīharṣa. 2

श्रीहर्षप्रणीतानां नाटकानां नामानि लिख्यन्ताम्।

11. Write a short note on any one of the following : 5

अधस्तनयोः किमपि एकमाश्रित्य टीप्पणी लेखनीया—

(a) मृच्छकटिकम्

(b) भट्टनारायणः

12. (a) Discuss the nature of the Sanskrit Nāṭaka. 10

संस्कृत-नाटकस्य वैशिष्ट्यम् आलोच्यताम्।

Or / अथवा

(b) Give an introduction to Bhāsa and his
dramas.

भासः तथा तस्य नाट्यकर्मणः परिचयः प्रदेयः।

★ ★ ★

3 (Sem-3/CBCS) SKT HC 2

2 0 2 1

(Held in 2022)

SANSKRIT

Paper : SKT-HC-3026

(Poetics and Literary Criticism)

(Honours Course)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Introduction to Sanskrit Poetics)

(Marks : 20)

1. What are the objectives of Kāvya according to Mammata?

10

मम्मटानुसारेण कानि काव्यप्रयोजनानि?

Or / अथवा

Discuss the definition of Kāvya put forward by Mammata.

मम्मटोक्तं काव्यलक्षणम् आलोच्यताम्।

2. Answer the following :

निम्नलिखितानाम् उत्तरं देयम्—

(a) Quote from your memory the benedictory verse of the *Kāvyaprakāśa*. 2

काव्यप्रकाशस्य मङ्गलश्लोकं लिख्यताम्।

4 (b) What is the definition of Dhvanikāvya given by Mammata? 2

किमस्ति मम्मटप्रदत्तं ध्वनिकाव्यलक्षणम्?

✓ (c) What is Śakti? Discuss in short. 2

का नु शक्तिः? संक्षेपेण वर्ण्यताम्।

✓ (d) Mention another term of 'Alaṅkāraśāstra'. 1

अलंकारशास्त्रस्य नामान्तरं देयम्।

(e) What variety of Kāvya is said to be the best? 1

किमस्ति उत्तमं काव्यम्?

(f) What is the lowest category of Kāvya? 1

किमस्ति अवरकाव्यम्?

(g) Fill up the blank : 1

रिक्तं स्थानं पूर्यताम्—

“अतादृशि _____ व्यङ्ग्ये तु मध्यमम्।”

(3)

UNIT—II

(Forms of Kāvya Literature)

(Marks : 10)

3. Discuss the definition of Mahākāvya after Mammāṭa. 10

मम्मटप्रदत्तं महाकाव्यलक्षणं विविच्यताम्।

Or / अथवा

Write a note on the two varieties of Gadyakāvya, viz., Kathā and Ākhyāyikā after Viśvanātha.

कथा तथा आख्यायिका इति गद्यकाव्यस्य भागद्वयस्य विषये विश्वनाथोक्तदिशा आलोच्यताम्।

UNIT—III

(Śabda-śakti and Rasa-sūtra)

(Marks : 20)

4. Explain : 10

व्याख्या कार्या—

“स्याद्वाचको लाक्षणिकः शब्दोऽत्र व्यञ्जकस्त्रिधा।”

Or / अथवा

What is Doṣa? How many categories of Doṣa might occur in a Kāvya? Discuss in brief.

को नु दोषः? काव्ये तस्य कतिविधाः उपलभ्यन्ते? संक्षेपेण आलोच्यताम्।

5. Find out Lakṣaṇā in any two of the following :

2×2=4

अधस्तनेषु द्वयोः लक्षणा निर्णया—

कुन्ताः प्रविशन्ति ; आयुर्वृतम् ; गौर्वाहीकः।

6. Answer the following :

निम्नलिखितानाम् उत्तरं देयम्—

(a) How many varieties of Lakṣaṇā are recognised by Mammaṭa?

1

मम्मटानुसारं लक्षणा कतिविधा?

(b) Name any five Doṣas found in the following :

1×5=5

अधस्तनेषु पञ्चानां दोषः निर्णयः (केवलं नाम प्रदेयम्)—

(i) भाति पद्मः सरोवरे।

(ii) योगेन दलिताशयः।

(iii) गता निद्रा इमा बाले।

(iv) घोरो वारिमुचां खः।

(v) देहि मे वाजिनं राजन् गजेन्द्रं वा मदालसम्।

(vi) मुञ्च मानं हि मानिनि!

(vii) चन्द्रमण्डलमालोक्य शृङ्गारे मग्नमन्तरम्।

UNIT—IV

(Figures of Speech and Metre)

(Marks : 30)

7. Write a note on *either* Upamā or Rūpaka. 10

उपमालङ्कारम् अथवा रूपकालङ्कारमवलम्ब्य आलोचनं प्रस्तूयताम्।

8. Define and illustrate any *two* of the following :

5×2=10

द्वयोः सोदाहरणं संज्ञा देया—

अनुप्रासः ; उत्प्रेक्षा ; निदर्शना ; भ्रान्तिमान्।

9. Define and illustrate (any *two*) :

5×2=10

सोदाहरणं संज्ञा प्रदेया (द्वयोः)—

इन्द्रवज्रा ; वसन्ततिलका ; स्रग्धरा ; आर्या।

0-6-11-
21-21

3 (Sem-3/CBCS) SKT HC 3

2021

(Held in 2022)

SANSKRIT

Paper : SKT-HC-3036

(Honours Course)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Indian Social Institutions : Nature and
Concepts)

(Marks : 20)

1. Answer the following questions : 1×4=4

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) How many basic social institutions are
there?

सामाजिकसंस्थानस्य मूलविभागाः कति सन्ति?

(b) Write the name of one foreign writer who wrote memoir on India.

कस्यापि विदेशिनः लेखकस्य नाम लिख्यताम् यः भारतमाश्रित्य स्मृतिग्रन्थं विरचितवान्।

(c) How many Dharmasthānas are there?
कति धर्मस्थानानि सन्ति?

(d) Was there the system of polygamy in the Vedic society?

वेदकालीनसमाजे बहुविवाहस्य प्रचलनमासीत् किम्?

2. Answer the following questions :

2×3=6

निम्नलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

(a) What are the secondary institutions of 'family'?

'कुलस्य' गौणसंस्थानानि कानि?

(b) Write the names of two Smṛtis.

स्मृतिद्वयस्य नामनी लेखनीये।

(c) Write two sources of Dharma.

धर्मस्य उद्भवस्थानद्वयं लिख्यताम्।

(Continued)

3. What are the sources of Indian social institutions?
Discuss elaborately. 10

भारतीयसामाजिकसंस्थानस्य मूलानि कानि? सर्वं विस्तरेण
आलोच्यताम्।

Or / अथवा

What are the different kinds of Dharma
according to *Manusmṛiti*? How is it different
from *Yājñavalkyasmṛiti*?

मनुसंहितानुसारेण धर्मस्य विभागाः के? याज्ञवल्क्यस्मृतितः अस्य किं
पार्थक्यम्?

UNIT—II

(Structure of Society and Values of Life)

(Marks : 20)

4. Answer the following questions :

निम्नोक्तानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

- (a) How many Puruṣārthas are accepted? 1
पुरुषार्थः कति स्वीक्रियते?
- (b) Write the names of four Āśramas. 2
आश्रमचतुष्टयस्य नामानि लिख्यन्ताम्।
- (c) Mention how Varṇas are created according
to the *Rgveda*. 2
ऋग्वेदानुसारेण वर्णानां सृष्टिः कथमभवत् उल्लिख्यताम्।

5. Describe how castes originated from inter-caste marriage.

5

वर्णसंकरविवाहात् कथं वर्णानामुद्भवः अभवत् तद् वर्ण्यताम्।

6. What are the social rules for upgradation and down-gradation of caste system in India?

10

भारतीयवर्णव्यवस्थायां वर्णानाम् उत्कर्षः अपकर्षश्च कैः सामाजिकनियमैः जायेते?

Or / अथवा

Write an essay on sixteen Samskāras.

षोडशसंस्कारविषये एको निबन्धो विरच्यताम्।

UNIT—III

(Indian Polity : Origin and Development)

(Marks : 20)

7. Answer the following questions :

1×5=5

निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—

- (a) Who was first selected as king by the Gods?

देवाः कं प्रथमं नृपतिरूपेण वृत्तवन्तः?

- (b) What is a Sabhā?

का नाम सभा?

(c) Who is the writer of 'Nītivākyaṃṛta'?

नीतिवाक्यामृतस्य रचयिता कः?

(d) In which Brāhmaṇa do you find the description of the coronation ceremony of a Samrāt?

सम्राजः राज्याभिषेकस्य वर्णना कस्मिन् ब्राह्मणग्रन्थे प्राप्यते?

(e) Write any one essential quality of a king.

राज्ञः अत्यावश्यकगुणानां मध्ये एको लिख्यताम्।

8. Write a short note on any one :

5

कस्यापि एकस्य टीका लेखनीया—

विशः ; सत्याग्रहः।

9. Who are the king-makers according to the Atharvaveda? Write a note on Ratnis.

10

अथर्ववेदानुसारेण राजकर्तारः के? रत्निविषये एका टीका लेखनीया।

Or / अथवा

Show your acquaintance with the Republic States in the Buddhist period.

बौद्धयुगे वर्तमानानां गणतन्त्राणां परिचयः प्रदेयः।

UNIT—IV

(Cardinal Theories and Thinkers of
Indian Polity)

(Marks : 20)

10. Write short notes on any two : 5×2=10

कस्यापि द्वयस्य टीका लिख्यताम्—

सप्तांगव्यवस्था ; उपायचतुर्विधः ; शक्तित्रयम्।

11. What is Śāḍguṇya policy of war and peace?
Write elaborately. 10

सन्धि-विग्रहविषये षाड्गुण्यव्यवस्था का? सर्व विस्तरेण
लिख्यताम्।

Or / अथवा

Write an essay on the life and works of Mahatma
Gandhi.

महात्मागान्धिमहाभागस्य जीवनं कृतिश्च अधिकृत्य एको निबन्धो
विरच्यताम्।

★ ★ ★